

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazına hiçbir surette ara verilmeyeceğini düzenleyen maddenin kaldırılması amacıyla Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu'nda değişiklik yapılması hakkında kanun teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Sevilay Çelenk

Diyarbakır Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Türkiye'de idam cezası 2004 yılında yapılan bir değişiklikle kaldırılmış ve idam cezası yerine infaz koşulları çok ağır olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yasallaştırılmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, ömür boyu hapis cezalarını, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3.maddesi çerçevesinde incelemeye tabi tutmaktadır. Bu kapsamda Mahkeme "indirilemez" nitelikte ömür boyu hapis cezası uygulamaları ile kişilere hiçbir şekilde salıverilme imkânı tanımayan sözleşmecî devletlerin, 3. maddede yer alan "insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya ceza yasağı"nı ihlal ettiklerini istikrarlı bir şekilde ortaya koymaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye'nin üyesi olduğu Avrupa Konseyi'nin kurucu anlaşması olan "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi" bağlamında kurulmuş bir mahkemedir. AİHM'in verdiği kararlar, Anayasa'nın 90. Maddesine göre Türkiye açısından bağlayıcıdır.

AİHM'in Türkiye'den yapılan başvurular içerisinde ömür boyu hapse ilişkin verdiği ilk karar Abdullah Öcalan davasıdır. 18 Mart 2014 tarihinde Öcalan/Türkiye kararında, daha önce

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 8-10-2024	Esas No: 2/2500

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŐK.LIĞI
25 Eylöl 2024
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
25 Eylöl 2024
No: 1499713

başka ülkeler aleyhine verdiği “serbest kalma ümidi olmadan, hapis cezasının infazının ölünceye kadar devam etmesi, Sözleşme’nin 3. Maddesini ihlal eder” içtihadı doğrultusunda Türkiye’deki infaz hukukunu yakından ilgilendiren bir karar verilmiştir. Verilen bu karar kısaca “umut hakkı” olarak nitelendirilmektedir.

15 Eylül 2015 tarihli Kaytan/Türkiye kararında da AİHM, “iç hukukta mutlak müebbet hapis cezasının gözden geçirilmesine yönelik herhangi bir mekanizma veya imkan sağlamadığı hallerde, mutlak müebbet hapis cezasının” hüküm kurduğu andan itibaren işkence ve kötü muamele yasağına aykırılık teşkil ettiğini belirtmiştir.

AİHM, 15 Aralık 2015 tarihli Gurban/ Türkiye kararında da tahliye umudu olmayan müebbet cezasına ilişkin aynı yönde bir karar vermiştir. Mahkeme, daha önceki kararlarına atıf yaparak mevzuatın, infazın belli bir aşamasından sonra cezayı değerlendirecek ve mahpusun tahliyesine karar verebilecek bir mekanizma öngörmemesinin sözleşmenin 3. Maddesinin ihlali olduğu yönündeki kararını yinelemiştir.

Bu ceza mahpusun ölünceye kadar tek başına bir hücrede kalması başta olmak üzere infaz koşullarının ağırlığı nedeniyle insanlık dışı bir cezalandırmadır. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası adeta uzatılmış ve zamana yayılmış bir ölüm cezasıdır. İdam kaldırılmıştır ancak mahpuslar cezaevinde bu cezanın infaz biçimiyle ölüme terk edilmektedir.

Ağırlaştırılmış müebbetler için getirilen yasakların en vahimi, bu cezaya mahkum edilenler tek başlarına cezaevinde yaşamlarını sürdüremeyecek derecede ağır hasta olsalar ve bu konuda Adli Tıp Kurumu’nun cezaevinde kalamayacağına dair raporu olsa bile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 25. maddesinin 1. fıkrasının (1) bendine göre “cezanın infazına hiçbir surette ara verilemez” oluşudur. Özellikle hasta mahpusların bu rejime göre cezalarının infazı uygun zamanda etkili bir tedaviye erişmelerinin önünde engel oluşturmaktadır ve hastalıkları ilerlemektedir. Yakınlarıyla vedalaşma hakkı bile tanınmadan yaşamını yitiren onlarca mahpus olmuştur.

Şu anda ağırlaştırılmış müebbet cezası alıp da kaldırılmasını teklif ettiğimiz madde sebebiyle infazı geri bırakılamayan hasta tutsak Abdulkadir Kuday da ne yazık ki ölüm eşiğindedir.

Mardin’de 2014 yılında tutuklanan Abdulkadir Kuday, Mardin E Tipi Kapalı Cezaevi’ne götürülmüştür. Ardından Tekirdağ T Tipi Kapalı Cezaevi’ne sevk edilen Kuday, 6 yıl kaldığı Tekirdağ’da sağlık sorunları yaşamaya başlamıştır. Yaklaşık 4 yıl boyunca hastane

sevkleri yapılmayan Kудay için siyasi partiler ile insan hakları örgütlerinin girişimlerinin ardından hastane sevkі yapılmış, 2021 yılında bel fitiği teşhisi konulmuştur. Bunun üzerine Haziran 2021'de bel fitiği ameliyatı yapılan Kудay'a, 3 ay sonra rahatsızlığının devam etmesiyle yanlış teşhis konulduğu ortaya çıkmıştır.

Tekrar yapılan muayeneler ve tetkikler sonucunda sinir sisteminin uyarılar gönderememesine neden olan ALS hastası olduğu ortaya çıkan Kудay, kısmi felç geçirmiş ve ihtiyaçlarını karşılayamaz hale gelmiştir. Bunun üzerine Kудay, Ocak 2022'de Metris R Tipi Kapalı Cezaevi'ne sevk edilmiştir. Mide hastalıkları da ortaya çıkan Kудay, bir süre sonra yatalak duruma düşerek, yaşamını tek başına idame edemez hale gelmiştir.

Kудay için Tekirdağ Dr. İsmail Fehmi Cumalıoğlu Şehir Hastanesi'nde düzenlenen 01.12.2021 tarih ve sağlık kurulu raporunda; "(...) infazını doktoru ve reviri bulunan bir ceza infaz kurumunda geçiremez (...) hala ağır hasta olup engellik halinin olduğu, sürekli hastalık kapsamında olup sakatlık hali olduğu, infazının 6 ay geri bırakılması" gerektiği belirtilmiş ancak sadece bir gün sonra aynı hastane Kудay'ın R Tipi bir hapisaneye sevkini önermiştir. Adli Tıp Kurumu ise 3'er aylık sürelerle sağlık durumu hakkında rapor alınması koşulu ile Kудay'ın infazına devam edilebileceğini belirtmiştir.

30 Ekim 2023 tarihinde ATK tarafından Kудay'a "yaşamını tek başına idame ettiremez" raporu verilmiştir. Rapor üzerine tahliye başvurusu yapan Kудay'ın talebi ağırlştırılmış müebbet hükümlüsü olması gerekçe gösterilerek kabul edilmemiştir.

24 Mayıs 2024'te açıklama yapan avukatları, Kудay'ın 41 kiloya düştüğünü ve nefes almakta güçlük çektiğini duyurmuştur. Hastalığı iç organlarına yayılmış olan mahpus önceden mama ile beslenirken şu anda bunu bile yapamamaktadır. Artık hastalığı tüm organlara yayılmış durumdadır. Hasta mahpus ayda bir kez hastaneye sevk edilmekte, bu sevkler ringlerle yapıldığı için hastalığını olumsuz etkilemektedir. Cezaevinde hastalığıyla ilgilenebilecek uzman bir hekim de bulunmamaktadır.

Kудay ile aynı koğuşta bulunan iki eli bilekten kesilmiş koah ve tüberküloz hastası olan Ergin Aktaş'ın da 2013'ten beri Adli Tıp Kurumu tarafından ayrı ayrı 6 kez verilmiş "cezaevinde kalamaz" raporu bulunuyor ancak Aktaş, emniyetten gelen "tehlikeli" ibaresinin yer aldığı "güvenlik" raporu nedeniyle serbest bırakılmıyor. İnfaz Kanunu'nun 16. maddesinin 6. fıkrasına göre "toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturacağı" değerlendirilerek tahliyesi engelleniyor.

Bu iki hasta mahpusla aynı koşuşta bulunan Serdal Yıldırım'ın 19 Ağustos 2024'te tahliyesiyle birlikte Ergin Aktaş ve Abdulkadir Kuday'ın ihtiyaçlarını birbirinin gidermesi imkansız hale gelmiş durumda. Kaldı ki hasta mahpusların tahliyeleri gerekirken bu yöntemle birbirlerine bakımla yükümlü kılınması onları hem fiziksel hem psikolojik olarak ayrıca zorlamaktadır. Bakanlığın bu yaklaşımı mahpusların insan onuruna uygun bir yaşam sürdürebilmesi temel ilkesine aykırıdır.

20 Ağustos 2024'te Kuday, durumunun ağırlaşması üzerine Başakşehir am ve Sakura Hastanesi'ne kaldırılmıştır. Burada insan onuruna aykırı koşullarda tutulmuş, hastane ve hapishane görevlilerinin kötü muamelesine maruz kalmıştır. Ailesinden birinin refakatçi olarak yanında kalmasına izin verilmemiş, tuvalet ihtiyacını tek başına gideremeyen Kuday'a hiçbir görevli yardımcı olmamıştır. Su ve yemek ihtiyaçları da karşılanmayan hasta mahpus, insanlık dışı bu koşullarda tedavi olması mümkün olmadığı için hapishaneye geri dönmek istemiş, ancak "tedaviyi reddettiği" gerekçesiyle hapishaneye götürüldüğü basına yansımıştır. Oysa mahpus tedaviyi değil insanlık dışı koşulları ve kötü muameleyi reddetmektedir.

2 Eylül 2024 günü avukatları hapishanede kendisiyle görüşme gerçekleştirmiştir. Kuday, avukat görüş odasına sedyeyle gelmiştir ve 40 kilonun altına düştüğü, kemiklerinin görüldüğü, sürekli sırt üstü yatması nedeniyle kemiklerin sırtına battığı ve bu sebeple sırtının tahriş olduğu, nefes almakta güçlük çektiği bizzat avukatlarca da gözlemlenmiştir. Avukatının hastanedeki sağlıkılarla yaptığı görüşmede, hastaneye getirilmesi halinde entübe edileceği, aksinin mümkün olmadığı, artık bu aşamaya geldiği, kalbinin her an durabileceği öğrenilmiştir. Ailesiyle yaptığımız görüşmede Kuday'ın son günlerini ailesinin yanında geçirmeyi dilediği tarafımıza aktarılmıştır.

13 Eylül 2024 günü yine avukatlarıyla yaptığımız görüşmede Kuday'ın nefes almakta zorlandığı, konuşamadığı, içeride cihaza bağlandığı tarafımıza aktarılmıştır.

Hasta mahpus Kuday'ın hastalığı İnfaz Kanunu'nun 16/2. maddesi bağlamında hayatı için tehlike teşkil etmektedir. Ağırlaştırılmış müebbet hükümlüleri için İnfaz Kanunu'nun 25/1. maddesinin (1) bendindeki "Hükümlünün cezasının infazına, hiçbir surette ara verilemez." hükmü hasta mahpusların önce tedavilerinin önünde bir engel, sonra da ne yazık ki yaşam haklarını ihlal eden bir maddedir. Bu madde sebebiyle hiçbir koşulda tahliye olamayan hasta mahpuslar cezaevinde ölüme terk edilmektedir. Kuday gibi yüzlerce hasta mahpusun insan onuruna yaraşır bir şekilde sağlığa erişimi amacıyla tahliyelerinin önünde engel olan bu madde kaldırılmalıdır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazına hiçbir surette ara verilmeyeceğine dair hükmün yürürlükten kaldırılarak hasta mahpusların 5275 sayılı İnfaz Kanunu'nun 16. maddesi uyarınca gerekli koşullar sağlandığı takdirde tahliye olabilmeleri amaçlanmıştır.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

**AĞIRLAŞTIRILMIŞ MÜEBBET HAPİS CEZASININ İNFAZINA HİÇBİR
SURETTE ARA VERİLMEMEYECEĞİNE DAİR HÜKMÜN KALDIRILMASI
AMACIYLA CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN UYGULANMASI
HAKKINDA KANUN'DA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- 5275 sayılı Kanununun 25 inci maddesinin 1. bendinin (1) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.